

ALMANYA'YA YÜKSEKÖĞRENİM İÇİN GİDEN TÜRK ÖĞRENCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI PROBLEMLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLER

Gülsün ŞAHAN

Yrd.Doç.Dr.Bartın Üniversitesi
e_mail:gulsunsahan@bartin.edu.tr

Onur YILMAZ

Arş.Gör. Hacettepe Üniversitesi
e_mail onur.yilmaz@hacettepe.edu.tr

ÖZET

Yurt dışına eğitim için gitmekte olan öğrencilerin sayısının son yıllarda hızla arttığı gözlenmektedir. Avrupa Birliği Eğitim Programları da bu sayıyı arttırmaktadır. Üniversite öğrencilerinden gerekli şartları yerine getirenler Erasmus Programı ile Avrupa ülkelerinde 3 ile 12 ay kadar öğrenimlerine devam etmekte, orada aldıkları ders ve krediler geri döndüklerinde eğitim gördükleri okullardaki derslerinin yerine kabul edilmektedir. Öğrenci değişimleri bu öğrencilere başka dilde, başka ülkede yaşama, öğrenim görme, farklı yaşantılar geçirerek kültürel yönden zenginleşme fırsatını da beraberinde getirmektedir. Bu programların öğrencilere birçok yararının olduğu ancak bazı zorluklarında yaşandığı bilinmektedir. Öğrencilerin farklı, dil, farklı kültür ve farklı eğitim sistemine kısa sürede adapte olması, eğitimini sürdürmesi kolay olmamakta, bazı güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bu çalışmanın amacı çeşitli programlar ile Almanya'ya eğitim görmek amacıyla giden gençlerin Almanya'yı tercih nedeni, Almanya'dan beklentileri, bu beklentilerin ne kadarının karşılandığı, yaşadıkları ekonomik, kişisel (dil, vize, oturma izni, barınma, vb.), üniversite kaynaklı (kayıt, başvuru, ders seçme, öğretim görevlileri, yerleşke, vb.), sosyal (Alman arkadaş edinme, sosyal yaşama dahil olabilme, sosyal yaşamda kabul görme, vb.) sorunların neler olduğu, bu sorunları nasıl çözümledikleri ve Almanya'da eğitim görmek isteyenler için önerilerinin neler olduğunu ortaya koymak, öğrenim için yurtdışına gidecek öğrencilere konu ile ilgili fikir vermek, karşılaşılan sorunların çözümü için önerilerde bulunmaktır. Araştırma Nitel araştırma türünde yapılmış olup, kartopu örneklem yöntemi ile seçilen halen Almanya'da öğrenim görmekte olan 13 öğrencinin görüşleri görüşme yöntemi ile alınarak elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Yurtdışına öğrenim görmek amacı ile giden gençlerin ekonomik, kişisel, sosyal ve üniversiteden kaynaklı sorunlar yaşadıkları, bu sorunları çeşitli şekillerde çözümledikleri ortaya konulmuştur. Bu sorunlar ve çözüm önerilerinden hareketle yurt dışına gidecek öğrencilere ve değişim yapacak üniversitelerin karşılıklı olarak gerekli iyileştirmeleri yapmaları konusunda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Yurtdışı öğretim, yurtdışı eğitim, Almanya, öğrenci değişimi, Erasmus

ABSTRACT

The Problems for Turkish Students who go to Germany For Higher Education and Suggestions for Solutions It is being observed that there is an increase in the numbers of young people who are going abroad for higher education in the recent years. EU Educational Programs contributes to this increase. Among university students, the ones who meet the criteria continue their education with Erasmus Programs in Europe on average of 6 months, and they can transfer and accredited the lessons and credits which they took there into their own university when they come back. Students exchanges at university

level offer to these students a chance to live abroad, to have education in another language, to experience different life styles, thus to enrich intercultural experiences. Beside their several benefits, these programs create certain problems for students. Most important problem students face is adaptation in a into different language, culture and educational system in a short time.

This study aims to understand the reasons why Turkish young people who goes to abroad for higher education prefer Germany, what they expect from Germany, and how much these expectations are met. Then it embarks to examine the problems they face and how they solve such problems as economic, personal (language, visa, residence permits, housing), academic (registration, application, class registration, academic staff, campus), social ones (making friends in Germany, social inclusion, social acceptance). Finally This study offers suggestions for he ones who wants to have education in Germany, give ideas for possible ways to students who will go abroad for education. This study is qualitative work. Snowball method is conducted. 13 students who are still studying in Germany are being interviewed. The researcher is still studying in Germany and reach to 13 students with semi-constructed interview forms along with 13 minutes interviews. Their opinions and views were analyzed through content analysis. It is seen that young people who are going abroad for education faces economic, personal, social and academic problems and they solve such problems with various ways. Through these problems and solutions, The study offers suggestions for students who will go abroad and for the universities which will make exchanges the improvements of the process mutually.

Key Words: Education Abroad. Germany, Student exchanges, Erasmus

1.1 Kavramsal Çerçeve

Hızla değişen günümüzde bilgiye ulaşma yolları hızla değişmekte ve gelişmektedir. Gençler daha iyi eğitim almak için ulusal ve uluslar arası her türlü bilgiden yararlanmaya başlamıştır. İyi bir üniversitede eğitim almak isteyenler başka ülkeleri de tercih etmekte olup bunun nedenleri arasında daha iyi bir üniversitede eğitim almak, küresel piyasaların tercih ettiği niteliklerle üniversiteden mezun olma arzusu sayılabilir. Öğrencilerin başka ülkelerde eğitim almaları, uluslararası bir anlayışı, kültürlerarası etkileşimi de beraberinde getirmektedir. Günümüzde ülkeler arasında yoğun bir öğrenci göçü başlamış, bazı ülkeler de bu hareketlilik daha fazla görülmeye başlamıştır (Öçal, 2012:39). Daha iyi bir iş, eğitim ve yaşam gibi nedenlerden dolayı farklı kültürlerden insanlar bir arada yaşamak durumunda kalmaktadırlar. Bu insanların yaşadıkları topluma uyum sağlamaları, hem kendi kültürünü, hem de karşı tarafın kültürünü tanımaları ile olanaklıdır (Ersoy, 2013: 156). Eğitim almak ve deneyim kazanmak amacı ile başka bir ülkeye gidenler ülke ekonomisine zarardan çok yarar getirmektedir. Eğitim almak için göç eden kişiler, bir süre sonra bilgi-beceri ve deneyim açısından daha donanımlı olacak, geri döndüklerinde ülkelerinin gelişmesine ve bilgi havuzuna önemli katkı sağlayacaklardır. Bilgi, paylaştıkça çoğalma özelliğine sahiptir (Beyoğlu, Aydın, Yıldız, 2009: 28). Küreselleşme ve bilgi toplumuna geçiş süreci, bireylerin de taleplerini etkilemekte, yaşamı öğrenme anlayışı, eğitim ve öğrenme sorumluluğunu bireylere de yüklemektedir. Kurumların da eğitimde dışa açılmaları ve bu konuda öğrencilere fırsatlar sunmaları, onların bireysel gelişmelerine katkı yapmaları gerekmektedir (Önder ve Balcı, 2010: 103). Yükseköğretim kurumları, yurt dışındaki üniversitelerle anlaşmalar yaparak öğrencilerin başka bir ülkede öğrenim görmelerini, farklı kültürlerde akademik ve sosyal deneyim kazanmalarını sağlamaya çalışmaktadırlar (Özdemir, 1998, Akt. Önder ve Balcı, 2010: 101). AB eğitim programları ile bu programlara katılan öğrencilerin öğrenme ve öğretme konusunda kendilerini yeniledikleri özgüvenlerinin arttığı, geleceğe yönelik beklentilerinin ve dil becerilerinin geliştiği ve kendilerini daha iyi ifade ettikleri, sosyal hayata daha etkin katıldıkları, önyargılarının değiştiği belirtilmektedir (Ulusal Ajans, 2008-2009-2010. Akt. Hasdemir ve Çalıkoğlu, 2011: 66). Eğitim farklı ulusların birbirlerini anlamaları, tanımaları ve birçok anlaşmazlığın önlenmesinde önemli bir araçtır. Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik programlarının işlevlerinden birisi de, ülkeleri sosyal ve kültürel alanda birbirlerine yakınlaştırarak işbirliği geliştirmesi ve yaygınlaştırmasıdır (Rençber, 2005: 131). Öğrenci değişimleri bu öğrencilere başka dilde, başka ülkede yaşama, öğrenim görme, farklı yaşantılar geçirerek kültürel yönden zenginleşme fırsatını da beraberinde getirmektedir. Bu programların öğrencilere birçok yararının olduğu ancak bazı zorluklarında yaşandığı bilinmektedir. Öğrencilerin farklı, dil, farklı kültür ve farklı eğitim sistemine kısa sürede adapte olması, eğitimini sürdürmesi kolay olmamakta, bazı güçlüklerle karşılaşmaktadır. Türkiye AB'ye aday olan bir ülke konumundadır ve AB ülkelerinde bazı önyargıların olduğu bilinmektedir. Türkiye AB ülkeleri

arasında din, kültür ve sosyal açılardan farklılıklar bulunmakta, bu nedenle yurtdışında eğitim alan öğrencilerin kültürlerarası deneyim ve bu süreçte yaşadıklarına ilişkin araştırmalara gereksinim vardır (Ersoy, 2013: 157). Bu çalışmanın yurt dışı eğitim almak için Almanya'yı tercih eden öğrencilere bu ülkede eğitim ile ilgili ön bilgiler edinme, önlemler alma konusunda katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı çeşitli programlar ile Almanya'ya eğitim görmek amacıyla giden gençlerin Almanya'yı tercih nedeni, Almanya'dan beklentileri, bu beklentilerin ne kadarının karşılandığı, yaşadıkları ekonomik, kişisel (dil, vize, oturma izni, barınma, vb.), üniversite kaynaklı (kayıt, başvuru, ders seçme, öğretim görevlileri, yerleşke, vb.), sosyal (Alman arkadaş edinme, sosyal yaşama dahil olabilmek, sosyal yaşamda kabul görme, vb.) sorunların neler olduğu, bu sorunları nasıl çözümledikleri ve Almanya'da eğitim görmek isteyenler için önerilerinin neler olduğunu ortaya koymak, öğrenim için yurtdışına gidecek öğrencilere konu ile ilgili fikir vermek, karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik önerilerde bulunmaktır.

Yöntem

Araştırma nitel araştırma türünde tasarlanmış olup nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kartopu örnekleme yönteminde amaç, probleme ilişkin bilgi kaynağına ulaşmak için en çok bilgi sahibi olanların saptanması ve bu konuda ilk sırada görüş alınan kişilerin önerileri doğrultusunda zincirleme bir şekilde diğer kişilere ulaşarak zengin bilgiye ulaşılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 111). Bu araştırmada veriler görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formları yardımı ile görüşler toplanmış, ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Veriler içerik analizi yöntemiyle incelenerek yorumlanmıştır. İçerik analizinde toplanan veriler ile açıklanabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmaya çalışılır, veriler dört aşamada analiz edilir. Bunlar verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması, bulguların yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008:227). Öğrencilerin 5'i kız 8'i erkek olup 20-25 yaş arası 2, 26-31 yaş arası 8, 32-37 yaş arası 3 öğrencidir. 2 öğrenci lisans, 6 öğrenci yüksek lisans, 5 öğrenci doktora eğitimi için Almanya'ya gelmiştir. 3 öğrenci Erasmus programı 3 kişi doktora düzeyinde oldukları için eğitim gördüğü kurumdan maaş alarak, 3 kişi TEV-DAAD bursu ile, 1 kişi bir işte çalışarak, 2 kişi burs ve aile desteği, 1 kişide BAB desteği alarak bu ülkede yüksek öğrenim görmektedir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Almanya'ya yüksek öğrenim için gelmiş öğrencilere Almanya'yı tercih nedeni, Almanya'dan beklentileri, bu beklentilerin ne kadarının karşılandığı, yaşadıkları ekonomik, kişisel, üniversite kaynaklı, sosyal sorunların neler olduğu, bu sorunları nasıl çözümledikleri ve Almanya'da eğitim görmek isteyenler için önerilerinin neler olduğuna ilişkin sorular yöneltilmiş, analiz sonucunda elde edilen bulgular altı başlık altında yorumlanmıştır.

İlk sırada öğrencilere neden Almanya'yı tercih ettikleri, Almanya'dan beklentileri, beklentilerin ne düzeyde karşılandığı sorusu yöneltilmiştir. 8 öğrenci eğitim kalitesinin, 6 öğrenci aldıkları eğitimin branşlarına uygun oluşunun, 2 öğrenci bu ülkeden kabul almasının, 2 öğrenci de yakınların burada oluşunun kararlarında etkili olduğunu belirtmektedir. 2 öğrenci bu ülkeyi özellikle istediğini, bir öğrenci burasının uluslararası geçerliği olan bir ülke olduğunu, bir öğrenci ise şartların burada uygun olduğunu belirtirken bir öğrenci ise almanca bilgisinin kararını etkilediğini belirtmiştir. Ayrıca 4 öğrenci de yüksek beklenti ile geldiklerini fakat beklentilerinin tam karşılanmadığını açıklamaktadır.

İlk sırada Almanya'da eğitim kalitesinin bu tercihi etkilediği anlaşılmaktadır. Bu konuda bir öğrenci;

“İyi bir eğitim ve mezuniyet sonrası iyi iş imkanları beklentisiyle geldim. Şu ana kadar da memnun olmadığım bir durum yok (1E)” şeklinde açıklama yaparken bir diğeri de;

“*Bilimsel çalışma ortamı ve imkanları sunması* (2E) “ nedeniyle geldiğini belirtmektedir. İkinci sırada eğitim alınan branşların bu ülkeyi seçmede etkili olduğu anlaşılmaktadır. Bir öğrenci;

“*Alman dili ve edebiyatı okuyorum dolayısıyla Almanya'yı tercih etme sebebim bölümümle ilgili. Eğiti-*

mi en iyi kendi ülkesinde alabileceğimi düşünmekti (E6)“ diyerek yabancı dilin öğrenilmesinde o dilin kullanıldığı ülkede dil ve kültürü yaşayarak öğrenmenin önemli olduğunu, bir dil öğretmenin kültürleri karşılaştırıp sorgulayabilmesi, eleştirel bakabilmesi, yaşam tecrübesini arttırması gerektiğini belirtmektedir (Bodenstein, 2006; Polat, 2001; Roche, 2005; Tapan, 2006; Wicke, 1999. Akt.Yücel, 2013). Bir başka öğrenci de;

“Burayı tercih etmemdeki sebep teknik eğitime önem veren bir ülke olmasıdır. Makine ülkesi olduğu için benim bölümüme de hitap eden (E3)” şeklinde bir açıklama yapmıştır. Bir diğer neden de bu ülkeden kabul almak olmuştur. Bu konuda bir öğrenci;

*“Almanya’da birlikte çalışabileceğim bir hoca bulduğum için Almanya’yı tercih ettim. Tercih etmemin başka bir nedeni yoktu (K3)”*demektedir. Almanya’nın Türkiye’ye yakınlığı bu ülkenin seçimini etkilemektedir. Bir öğrenci;

“Türkiye’ye yakın olması tercih nedenlerimden biriydi (E5)” diyerek konuya açıklık getirmiştir. Maddi konularda yurt dışında gidilecek ülkeyi etkilemektedir. Bir öğrenci;

“Türk Eğitim Vakfı ve DAAD bursuyla geldim. Burs olmadan gelme imkanım yoktu maddi açıdan (K4)” diyerek düşüncesini belirtmiştir. Bir ülkede tanıdıkların olması da o ülkeyi tercihte önemli bir etken olmaktadır. Bir öğrenci de;

“Tanıdığım kişinin Hannover’de yaşaması dolayısıyla buraya geldim (E7) demektedir. Bir diğer neden de kişilerin özel istekleridir ve bu istekler gelişlerini etkilemiştir. Bir öğrenci de *“Çalışmak istediğim bilim adamının Almanya da olması etkiledi(2E)”* şeklinde açıklamıştır. Bir öğrenci de;

“Dünyanın hemen hemen her yerinde bu eğitimin kabul göreceğini düşündüğüm için burasını tercih ettim (E5)” diyerek uluslararası geçerliliğinde önemli olduğunu düşünmektedir. Eğitim için insanların yurtdışını tercih etme nedenleri arasında daha iyi bir üniversitede eğitim alma, küresel iş piyasalarına uygun kalitede üniversiteden mezun olma isteği sayılabilir. Öğrencilerin yurtdışında eğitim görmeleri, uluslararası bir anlayış, kültürlerarası bir etkileşimin oluşmasına katkı sağlamaktadır (Öçal, 2012:39). Bir diğer öğrenci ise;

“Doktora süresince ders alma zorunluluğu olmaması, 3 sene içinde mezuniyet imkanları da kararında etkili oldu (1E)” diyerek buradaki şartların uygunluğundan bahsetmiş, bir başka öğrenci de; *“Aynı zamanda Almanca dil tecrübem olduğu için kendimi geliştirmeye katkıda bulunacağını düşündüm (E4)”* diyerek dil avantajının seçimini etkilediğini açıklamıştır. Bu öğrenciler Almanya’ya gelişlerinin nedenlerini belirtirken üç öğrenci ise bu ülkeden beklentilerinin karşılanmadığından bahsetmiştir. Bu konuda bir öğrenci;

“Almanya’dan beklentim aslında çok yüksekti. Özellikle dil konusu ve üniversite hayatında beklentim çok yüksekti. Açıkçası beklentimin çok fazla karşılandığını söyleyemeyeceğim. Sanırım Almanya’yı ve Alman eğitim sistemini gözümde çok büyüttüm (K3)” şeklinde açıklama yapmıştır.

İkinci sırada Almanya’da bulunduğunuz sürede ekonomik olarak karşılaştığınız sorunlar nelerdi ve nasıl çözdünüz? Şeklinde bir soru yöneltilmiş, yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular üç başlık altında toplanmıştır. 6 öğrenci burs alarak, 4 öğrenci Erasmus bursu ile 3 öğrenci de kendi olanakları ile Almanya’ya geldiğini belirtmiştir. İlk sırada burs alarak geldiğini belirten bir öğrenci;

“Ekonomik olarak şu anda herhangi bir sorunum yok. Burslu olarak geldim, katkısı çok fazla oluyor. Aynı zamanda Yüksek lisans durumunda çalışma olanakları da mevcut (E4)” diyerek burslu gelmenin rahatlığını vurgulamıştır. İkinci sırada Erasmus bursu ile bu ülkeye gelen öğrenciler bu konu ile ilgili düşüncelerini açıklamışlardır. Bir öğrenci;

“Almanya’ya Erasmus öğrenci değişim programı ile burslu olarak gittim fakat verilen burs ciddi anlamda normal bir insanın Almanya’da yaşayabilmesi için gerekli olan ortalama 625 Euro ama verilen burs 425 Euro, ekonomik alanda her öğrenci gibi ben de sıkıntı yaşadım ve bu sıkıntıları aşmak için maalesef ise girmekten başka şansız kalmıyor (E6)” demektedir. Erasmus hibesinin yetersizliği başka bir araştırmada yer almış ve bu hibenin yurtdışındaki masrafları karşılayacak bir maaş olmadığı, öğrencilerin büyük çoğunluğunun bu finansal desteği yetersiz buldukları belirtilmiştir (Özdem, 2013:89). Öğrencilerin bir bölümü de kendi olanakları ile gelmiştir. Bir öğrenci bu konuda;

“Yarı dönem kalmış olmamdan dolayı ailemden yeterli desteği aldım bu yüzden ekonomik olarak bir sıkıntı olmadi (K5)” diye açıklama yapmıştır.

Üçüncü sırada öğrencilere kişisel olarak yaşadıkları sorunların (dil, vize, oturma izni, barınma, vb.) neler olduğu, bu sorunları nasıl çözdükleri sorulmuş, alınan görüşler analiz edilerek elde edilen bulgular dört başlık altında yer almıştır. İlk sırada 8 öğrenci dil sorunu, bir öğrenci de sosyal sorunların olduğundan bahsetmiştir. Bir öğrenci ilk geldiği sıralarda vize konusunda sorun yaşadığını ve çözdüğünü belirtirken, öğrencilerin tamamı barınma ve vize sorunları ile karşılaşmadıklarını belirtmektedir. Dil sorunu Almanya’da karşılaşılan sorunların başında gelmektedir. Bu konuda bir öğrenci;

“Dili öğrenmek, özellikle doktora yaparken dili öğrenmek zordu. Etkili bir dil kursu bulamadım. Dili kendi başıma ve iş arkadaşlarımla pratik yaparak öğrendim. Vize randevularında süresiz oturma iznini alana kadar -Ne zaman Türkiye’ye geri döneceksiniz? Sorusu ile karşılaştım (2E)” şeklinde bir açıklama yapmıştır. Sosyal yönden karşılaşılan sorunlar konusunda ise bir öğrenci;

“Bulduğum şehrin sosyal durumu zaman zaman sorun olabiliyor. Almanya’nın doğusu batıya nazaran yabancı insanları kabul etmek konusunda sıkıntılar sunabiliyorlar(E4)” demektedir. Almanya’da eğitim için gelen öğrencilerin barınma konusunda sıkıntı yaşamadığı anlaşılmaktadır. Bir öğrenci bu konuda;

“Barınma ile ilgili tek sıkıntı yurt ücretlerinin biraz pahalı olmasıydı (E6)” diye düşüncesini belirtmiştir. Vize konusunda ise bir öğrenci:

“Eğer her hangi bir kurum sizi bünyesine kabul etmişse, vize konusunda ciddi problemler yaşanmıyor. Burada kalma sürecinize göre zaten size uygun bir oturma izni veriliyor (E5)” şeklinde durumu özetlemiştir.

Dördüncü sırada öğrencilere üniversite kaynaklı yaşadıkları sorunlar (kayıt, başvuru, ders seçme, öğretim görevlileri, yerleşke, vb.) ve bu sorunlar için buldukları çözüm yolları sorulmuş, alınan görüşler analiz edilerek bulgular yedi başlık altında toplanmıştır. 4 öğrenci üniversitede sorun yaşamadığını belirtirken 3 öğrenci öğretim görevlileri ile sorun yaşadığını, 2 öğrenci kayıt sırasında, 2 öğrenci de genel konularda sıkıntı yaşadığını açıklamıştır. Bir öğrenci dilden kaynaklı sorun yaşadığını belirtirken, bir öğrenci ise bu ülkede dilden başka kazancının olmadığını başka bir öğrenci de başvuru sırasında herhangi bir sorun yaşamadığını vurgulamıştır. İlk sırada üniversitede sorun yaşamadığını belirten öğrencilerden birisi;

“Üniversite içerisinde akademik anlamda zorluk yaşamadım. Doktora düzeyinde olduğum için hocalar yardımcı oldular (E8)” derken bir diğeri de bir öneride bulunup;

“Kayıt ve başvuru için son günleri geçirmeyin yeterli... Hatta geçerseniz bile çok büyük bir sorun olmuyor (E5)” diyerek bu konuda olumlu görüş belirtmişlerdir. Öğretim görevlileri ile sorun yaşayan bir öğrenci de,

“Yaşadığım bir diğer sıkıntı ise öğretim görevlilerinin Erasmus öğrencisi olduğumuzu bilmelelerine rağmen çok büyük beklentilerle kendi öğrencilerini değerlendirdikleri kriterlerle değerlendirmesi oldu. Hatta öğretim görevlilerinden bir tanesi kişisel olarak Almancanın çok kötü olduğunu dair heves kırıcı bir mail bile aldım. Ama işin enteresan tarafı değişim yaptığım üniversitede dille ilgili herhangi bir zorunluluk bulunmamasıydı (E6)” şeklinde açıklama yapmıştır. Genel sorunlardan bahseden bir öğrenci;

“Sistem ile ilgili sorunlar yaşıyorum...Belirli şeyleri anlamış değilim, modüller var, onlarda sıkıntı var..Aslında genel anlamda sıkıntı yok, bizden çok fazla beklentileri olduğunu biliyorum (K2)” derken bir diğeri de;

“Almanca diline hakim olmam benim için büyük bir avantajdı. Ancak buna rağmen yinede bürokratik olarak zorluklar yaşadım. Uluslararası öğrenciler ile ilgili birimlerin dışına çıktığı anda kişiler ile iletişim çok sıkıntılıydı. Genel olarak Türklere karşı önyargular yaşadığımız en büyük sıkıntı

idi (E8)” demektedir. Kayıt ile ilgili azda olsa sıkıntılar yaşanmış olup bu konuda bir öğrenci; “İlk geldiğimde yaşadığım sorun lise notumun buradaki denklik problemydi. Not sistemi Almanya’dan farklı olduğu için Hamburg Üniversitesine kabul edilmedim. Bu yüzden Münster Üniversitesinde siyaset bilimi okumaya başladım. ASTA’ya (öğrenci danışma merkezine) gittim. Dava açmamı ve ücretini ödeyeceklerini söylediler. Davayı kazandım 2 seneden sonra Hamburg’da okumaya başladım. (E7)” Dilden kaynaklı sorun yaşayan bir öğrenci de;

“Elektrik Mühendisliği departmanında doktora yapıyorum ve bu bölümde en büyük sorunu dil kaynaklı. Bölüm doktora öğrencilerini genelde Alman öğrenciler arasından seçiyor. Bu yüzden 90% oranında sunumlar, toplantılar, dersler Almanca olarak önünüze geliyor. Hatta grup içi mailleşmelerde... Ama danışmanınız size her konuda yardımcı olmak zorunda (E5)” şeklinde görüş belirtmiştir. Bir öğrenci de başvuruda hiç sıkıntı yaşamadığını belirterek”

“Başvuru için internet sitesi yeteri kadar yardımcı oldu. Ders seçmelerde ise bizden üst dönemde olan öğrenciler bizi oryantasyona tabii tuttular, orada da en ince detayına kadar her şeyi öğrendik (K1)” diyerek konuya açıklık getirmiştir. Son yıllarda iletişim olanaklarının hızla yaygınlaşıp ulaşılabilir hale gelmesi de uluslar arası öğrenci hareketliliğini arttırmaktadır. İnternetin sağladığı olanaklar sayesinde öğrenciler yurtdışındaki üniversitelerden ve fırsatlardan daha fazla haberdar olmaktadır (Öçal, 2012: 39). Son sırada bir öğrenci ise Almanya’da tek kazancının dil olduğunu düşünmektedir ve bu konu ile ilgili olarak;

“Dilini geliştirmek için bir öğrenci olarak üniversitede açılan gramer üzerine kurulu dil kursu dışında extra bir fayda sağlayamadım. Normal bir Alman öğrenci gibi derslere girdim ancak yüzde 90 verimsizdi (K5)” demiştir.

Beşinci sırada öğrencilere sosyal yönden yaşadıkları sorunların (Alman arkadaş edinme, sosyal yaşama dahil olabilme, sosyal yaşamda kabul görme, vb.) neler olduğu sorulmuş, elde edilen görüşler analiz edilerek yorumlanmıştır. 11 öğrenci sosyal yönden ciddi bir sorun yaşamadıklarını belirtmiştir. Bu konuda bir öğrenci;

“Bir kaç ufak kültürel/milliyetçilik kaynaklı sürtüşmeleri saymazsak büyük bir sorun yaşamadım (E2)” derken, bir diğeri de;

“Şu an master eğitimi aldığım okulda daha önceden Erasmus programını yaptığım için hiçbir sorunla karşılaşmadım. Tam tersine hocalarımı taniyordum, edindiğim arkadaşlarım ya hala lisanstalar- dı ya da mastera geçmişlerdi. Yabancı dilim de iyi bir seviyede olduğundan ötürü sosyal yaşamda da çabuk kabul görüldüm (K1)” demektedir. Bir başka öğrenci de;

“Arkadaşlık sorunu yaşamadım ama kültürel yaşadığım oluyor. Tanıdığım insanlar ihtiyacı olunca iletişim kuruyor. Bence bu Almanlara has.. Soğukkanlılar çok çabuk iletişim kurmazlar ama kurunca iyidirler. Anlamadığım konuyu sorunca yardımcı olurlar notlarını gizlemezler. Anlatırlar, daha çok sosyal ortamda işlerine geldiği gibi davranırlar. Aslında kişiden kişiye değişiyor (K2)” diyerek bu konuda görüş belirtmiştir. Bir başka öğrenci ise;

“Almanlar genel olarak Amerika ve İngiltere dışından gelen her yabancıya karşı önyargılılar. Türk önyargısı sadece Türkiye’de bulunmuş insanlarda ve akademisyenlerde yok. Onun dışında herkesin Türkler ile ilgili bir fikri var (E8)” şeklinde bir açıklama yapmıştır. Bir araştırmada çok kültürlü ortamlarda eğitim kişinin kendini tanıması, öz benliğinin gelişmesi, etnik kimliği ile gurur duyması, aynı zamanda kendi kültürü ya da farklı kültürleri doğru anlamasına neden olduğu (Gay, 1994, akt. Demir ve Demir, 2009: 101), araştırmada yer alanların çoğukültürel önyargılar içinde olduklarını, program sonrasında ise ön yargılarının ortadan kalktığını, gittikleri ülkelerde etkileşimde buldukları insanların da Türkler karşı önyargılarının olduğunu ancak bu etkileşim sonunda bu imajın da değişmeye başladığını belirtmişlerdir (Demir ve Demir, 2009: 101).

Öğrencilere son sırada Almanya’da eğitim görmek isteyen kişiler için neler önerdikleri sorulmuş, alınan cevaplar analiz edilerek beş başlık altında yorumlanmıştır. 7 öğrenci dil konusunun, 4 öğrenci maddi konuların, 3 öğrenci şehir ve üniversite seçiminin önemini vurgulamıştır. 3 öğrenci günlük yaşama, 3 öğrenci ise sosyal yaşama dikkat çekmiştir. Dil konusunda bir öğrenci;

“Almanca’yı öğrenmeden gitmek çok büyük bir risk. Dili çok iyi öğrendikten sonra Almanya’ya gidilmesini tavsiye ederim. Yeniliklere açık olunmalı, sadece bir kültürde sıkışıp kalınmamalı, farklı kültürler de keşfedilmeli (K1) derken bir diğeri;

“Giden öğrencilerin para sıkıntısından sonra en çok yaşayacağı sorun dil olur (K5)” demiştir. Benzer bir araştırmada (Demir ve Demir, 2009) dil bölümü öğrencisi olmayan Erasmus öğrencilerinin,

ilk olarak önemli ölçüde dil problemleri yaşadıkları tespit edilmiş, Özyurt (2010) ise başka bir araştırmada Erasmus öğrencisinin dil bilmesinin önemli olduğunu vurgularken, özellikle ders takip etmede, arkadaş edinmede ve ülkesini tanıtmada konusunda dil bilmenin oldukça önemli olduğunu belirtmektedir (akt. Yücel, M.S.2013: 22). Maddi durum ile ilgili olarak bir öğrenci;

“Maddi konularla Aileden yeterli maddi desteği almadan bu sürece girilmemeli diye düşünüyorum. (K5)” derken bir diğeri de;

“Bence Almanya’da lisans veya yüksek lisans yapmanın artık maddi olarak Türkiye’den farkı olmadığını öğrenciler öğrenmeli” diyerek düşüncesini belirtmiştir. Şehir ve üniversite seçimi de yurtdışında önemlidir. Bir öğrenci;

“Yasayacakları şehri iyi seçmeleri, eğer gidecekleri üniversitede alacakları eğitim yüzde yüz İngilizce olmayacaksa temel seviye Almancayı Türkiye’de öğrenmeleri, Almanların misafirperverlikleri hakkında büyük beklentilere girmemeleri gerekir (E2)” derken, Almanya’da yaşam konusunda bir öğrenci;

“İyi düşünülüp öyle karar verilmesi gereken bir konu... Sonuçta ne kadar avantajları olsa da başka bir ülkede misafir olarak kalacaksınız ama insan haklarına daha önem veren bir ülkede yaşayacaksınız ve bireyselliğiniz daha dokunulmaz olacak. Türkiye’den farklı olarak yayaların, arabalara göre üstünlüğü olan bir ülke burası.(5D)” diyerek bu ülkedeki rahat olan konulara açıklama getirmiştir. Sosyal yaşam konusunda ise bir öğrenci;

“Almanya bir Türkün yeme, içme, barınma vs. gibi ihtiyaçlar yönünden sıkıntı yaşamayacağı bir ülke. Fakat AB ofisi tarafından verilen hibe kesinlikle Erasmus süresince olan giderlere yetmiyor (K5) Bir diğer öğrenci de;

“Almanya ile ilgili en merak edilen ve çekinilen konu ‘ırkçılık’ Kesinlikle böyle bir muameleyle karşılaşmazsınız diyemem ama tuhaf insanlar dünyanın her yerinde mevcut. Hangi ülkeye giderseniz gidin o ülkede sizi kabul eden ve edemeyen insanlar olacaktır ama bu kesinlikle caydırıcı bir neden olmamalı (E5)” diyerek önyargılı olunmaması gerektiğini dile getirmektedir. Bu çalışmada öğrencilerin Almanya’da eğitim sırasında karşılaştıkları sorunların olduğu, bu sorunları çeşitli şekillerde çözdükleri, çoğunluğunun da sorunlara rağmen, eğitim için yurtdışına gelmekten memnun olduğu söylenebilir. Benzer bir araştırmaya göre de Erasmus ile yurtdışına giden öğrencilerin eğitim, barınma ve maddi alanda sunduğu imkanlardan memnun olduğu, kendi önyargılarının farkına vardıkları, kendilerini daha iyi ifade ederek yeni arkadaşlar kazandıkları, yabancı dil konusunda kendilerini geliştirdiklerini belirtilmektedir (Önder ve Balcı, 2010: 118).

Sonuç ve Öneriler

Gu (2009), kültürlerarası ortamda yabancı öğrencilerin kişisel değişim sürecinin, kültürlerarasılık ve insani gelişim süreci ile iç içe gerçekleştiğini belirtmektedir (akt. Demir ve Demir,2009: 104). Yurtdışında eğitim için Almanya’ya gelen öğrencilerin bu ülkeyi tercih etmelerinin nedenleri arasında eğitimin kalitesi, branşlara uygunluk, bu ülkeden kabul alma, aile ve yakınların bu ülkede olması, Türkiye’ye yakın oluşu sayılabilir. Bu ülkede alınan diplomaların uluslararası geçerliliğinin oluşu, bazı öğrencilerin Almanca bilgileri, şartların burada daha uygun oluşu gibi etkenlerin burada eğitim alma nedenleri arasında olduğu, ancak yüksek beklenti ile gelenlerin zaman zaman beklentilerinin karşılanamadığı söylenebilir. Almanya’ya eğitim için burs, Erasmus hibesi ya da aile desteği olarak gelinebildiği, vize ve barınma konusunda ciddi bir sorun yaşanmadığı ancak dil sorunu ile karşılaşıldığı, sosyal sorunların az düzeyde yaşandığı anlaşılmaktadır. Başka bir araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmış, Erasmus programıyla yurt dışına gitmek isteyen öğrencilerin farklı maddi kaynak bulmaları, gidecekleri ülke ve üniversite-fakülte hakkında çok fazla araştırma yapmaları, yabancı dil becerilerini geliştirmeleri (yazma ve konuşma), daha önceden programdan yararlanan öğrencilerle iletişime geçmeleri gibi öneriler yer almıştır (Özdem, 2013: 91). Bu ülkeye gelenlerin en fazla karşılaştığı sorunun Almanca dil sorunu olduğu az da olsa sosyal sorunların yaşandığı, üniversitede fazla bir sorunla karşılaşılmadığı az da olsa öğretim görevlileri ya da kayıt ile ilgili sorunların yaşanabildiği söylenebilir. Dil ve maddi konuların öncelikle çözümlenmesi gerektiği, şehir ve üniversite se-

çiminin de önemli olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan bir çalışmada da dil sorununa dikkat çekilmiş, AB üniversiteleri Erasmus koordinatörlerinin önerileri arasında Türk eğitim sisteminde İngilizce eğitimin gözden geçirilmesi ve İngilizce pratiğine ağırlık verilmesi, özellikle Erasmus öğrencilerine yönelik İngilizce hazırlık kurslarının verilmesi gerektiği yer almaktadır (Mutlu, 2013). Yurtdışında yüksek öğrenim görmek isteyenlere şu önerilerde bulunulabilir;

Yurtdışı eğitime gidilirken fazla beklentiye girilmemeli, dil ve burs sorunu yurt dışına gitmeden çözümlenmelidir. Ayrıca şehir ve üniversite seçimine dikkat edilmeli, dikkatli bir şekilde araştırılmalı, mümkünse yüksek öğrenime gidilecek ülkede önceden dil kursu, Erasmus programı gibi çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

Beyoğlu, B. E. Aydın, O.A. Yıldız, R.S. (2009). İnovasyonda itici güç. *Savunma Sanayii Gündemi*. www.ssm.gov.tr/anasayfa/kurumsal/SSM%20Dergisi/2009-3/27-34.pdf

Demir, A. ve Demir, S. (2009). ERASMUS programının kültürlerarası diyalog ve etkileşim açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (9)

Ersoy, A.(2013). Türk öğretmen adaylarının kültürlerarası deneyimlerinde karşılaştıkları sorunlar: Erasmus değişim programı örneği. *Eğitim ve Bilim*, Cilt 38, Sayı 168.

Hasdemir, F. Çalıköğlü, M. R.(2011). Avrupa Birliği Eğitim Programları ve Değişim Yükseköğretim ve Bilim Dergisi. Cilt1, Sayı2, Ağustos.

Mutlu, S. (2013). AB Üniversiteleri Erasmus koordinatörlerinin Türk üniversitelerinin Erasmus öğrenci değişim programına katılımı ve Türk Erasmus öğrencileri algısı. www.e-ijer.com/ijer/index.php/files/article/view

Öçal, Ş. (2012). Yurt Dışı Eğitimi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri-Eğitime Bakış-Eğitim Bir Sen. Nisan /Mayıs / Haziran

Önder, K. R. ve Balcı, A. (2010). Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programının 2007 yılı yararlanıcısı Türk öğrencileri üzerindeki etkisi. *Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*

Özdem, G. (2013). Yükseköğretim Kurumlarında ERASMUS Programının Değerlendirilmesi (Giresun Üniversitesi Örneği) *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Cilt 19, Sayı

Rençber, A. (2005). Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik programları: Genel eğitim programı çerçevesinde yüksek öğretim alanında ab programı (Erasmus). Devlet Bütçe Uzmanlığı Araştırma Raporu, Maliye Bakanlığı, Ankara

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara

Yücel, M. S. (2013). Alman Dili Eğitimi Öğretmen Adaylarının Erasmus Programı Kapsamında Dilsel ve Kültürel Deneyimleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, cilt: 46, sayı: 1